

Medialny savoir-vivre

WIEDZA W PIGUŁCE

Jeszcze przed kilkudziesięciu laty zachowywanie się zgodnie z etykietą leżało u podstaw życia inteligencji. Zmiany obyczajowe ostatnich dziesięcioleci sprawiły, że etykieta jest już przestarzała. Jednocześnie pojawiły się nowe sposoby komunikowania się. W wielu sytuacjach trudno jest nam określić, jak powinniśmy się zachować, co może zostać źle odebrane.

Wartość savoir-vivre'u często bywała podważana — zarzuca się mu sztuczność i napuszenie. A przecież za sztywnymi regułami stoi chęć wyrażania szacunku do innych, ułatwienia kontaktów z nimi, a w konsekwencji powodzenia w osiąganiu naszych celów. „Dobre wychowanie” wpływa na nasz pozytywny wizerunek; dzięki niemu możemy zyskać czyjeś zaufanie i łatwiej radzimy sobie w trudnych sytuacjach. Nie bez przyczyny etykieta nadal funkcjonuje w dyplomacji, gdzie o konflikty, różnice zdań i zwyczajów szczególnie łatwo.

Niestety, media nie obfitują w przykłady grzecznego zachowania. Popularny stał się zwyczaj mówienia do obcych na „ty”, często niezależnie od ich wieku i statusu. Telewizyjne rozmowy nierzadko przeradzają się w kłótnie, padają niefortunne sformułowania.

Tymczasem dyplomatyczne zachowanie również na co dzień jest dużo skuteczniejsze. W kontaktach z obcymi lub wyższymi od nas statusem osobami lepiej wybierać formę bardzo grzeczną, niż ryzykować przesadną swobodę. Nie czuj się głupio, zaczynając maila formułą „Szanowny Panie” oraz kończąc go „Z wyrazami szacunku” i podpisem. Staraj się również, by język twoich maili, wiadomości czy SMS-ów był staranny i poprawny, a przede wszystkim jasny.

Na portalach społecznościowych często nadarzają się okazje do towarzyskich wpadek. Pamiętaj, że nie musisz komentować wszystkich postów znajomych — lepiej czasem grzecznie powstrzymać się zawczasu, niż później żałować krzywdzących słów. Umiejętność „ugryzienia się w język” może oszczędzić nam wielu przykrych sprzeczek. Jednocześnie, gdy zachodzi taka potrzeba, powinniśmy umieć zachowywać się asertywnie: odmawiać, polemizować. W takich sytuacjach szczególnie uważaj na kulturę wypowiedzi.

Warto również stosować starą zasadę „nie dzwonić po godz. 22”. Lepiej wówczas wysłać SMS-a i ewentualnie poczekać na odpowiedź do rana.

Pamiętaj też, że każdemu zdarzają się potknięcia — dlatego miej odwagę przeproszać i wybaczać innym.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Coraz częściej komunikujemy się z innymi za pośrednictwem różnego rodzaju mediów. Dotyczy to nie tylko komunikacji ze znajomymi, ale także z urzędami i sklepami. Tak jak w bezpośrednich kontaktach warto pamiętać, że inni wyrabiają sobie opinię na nasz temat na podstawie tego, w jaki sposób się do nich zwracamy i jak wyrażamy własne myśli. Warto myśleć o grzeczności jako o sztuce skutecznej komunikacji, dzięki której łatwiej przekonamy innych do naszych racji i samych siebie.

Cele operacyjne

Uczestniczki i uczestnicy zajęć:

- wiedzą, że w komunikacji za pomocą mediów obowiązują te same zasady grzeczności, co w przypadku kontaktów bezpośrednich;

- potrafią identyfikować dobre i złe praktyki w odniesieniu do komunikacji za pomocą internetu, w tym zwłaszcza maili i portali społecznościowych;
- rozumieją, że zasady medialnego savoir-vivre nie ograniczają się wyłącznie do formuł grzecznościowych, ale obejmują także poprawność językową i jasność komunikatów;
- pamiętają, że stosowanie zasad grzeczności świadczy nie tylko o kulturze osobistej, ale ma również istotny walor praktyczny — zapewnia skuteczniejszą komunikację z innymi.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 10 min
 Forma: praca w grupach
 Pomoce: **karta pracy „Medialny savoir-vivre”**

Podziel uczestniczki i uczestników zajęć na 6 grup. Każdy z zespołów powinien otrzymać jedno zadanie z **karty pracy „Medialny savoir-vivre”**. Poproś o rozwiązanie przydzielonego zadania.

2.

Czas: 20 min
 Forma: dyskusja
 Pomoce: **karta pracy „Medialny savoir-vivre”**

Poproś poszczególne zespoły o zaprezentowanie wyników pracy. W czasie kolejnych prezentacji zachęć pozostałe grupy do wygłaszania uwag i komentarzy.

Jako pytania pomocnicze rozważ:

- Czy zaproponowany sposób rozwiązania zadania wydaje się skuteczny? Czy zwracając się do innych w ten sposób, zwiększamy nasze szanse na pozytywne ustosunkowanie się do naszej prośby?
- Która z zaproponowanych form komunikacji wydaje się najbardziej właściwa, biorąc pod uwagę odbiorcę, do którego się zwracamy i treść przekazu?
- Czy w poszczególnych formach komunikacji (e-mail, SMS, Facebook) obowiązują te same zasady grzeczności? Jak można je najkrócej scharakteryzować?
- Czy postępowanie zgodnie z zasadami grzeczności to tylko przystawiona „sztuka dla sztuki”? Jakie korzyści można odnieść dzięki niemu?
- Jeśli piszemy do osób od nas starszych lub takich, z którymi nie jesteśmy na „ty”, jakich form grzecznościowych powinniśmy użyć rozpoczynając i kończąc wiadomość?
- Dlaczego warto zadbać o odpowiednią pisownię i interpunkcję?
- Kiedy lepiej nie stosować emotikonów oraz skrótów znanych z SMS-ów i czatów?
- Czy proponowane wiadomości e-mail posiadają odpowiednie tytuły, które od samego początku informują naszych adresatów o tym, z jaką sprawą się do nich zwracamy?

- Jaki powinien być styl wysyłanych wiadomości e-mail? Czy pisanie długimi, wielokrotnie złożonymi zdaniami na pewno jest dobrym pomysłem i świadczy o naszej wysokiej kulturze?
- W jaki sposób stosować zwroty grzecznościowe, aby uniknąć wrażenia przesadnej uległości lub nachalności?

Podsumowując tę część zajęć, zwróć uwagę uczestniczek i uczestników na fakt, że postępowanie zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami grzeczności (wybrane przykłady zostały podsumowane w fragmencie „Wiedzy w pigułce”) świadczy nie tylko o kulturze osobistej, ale ma również istotny walor praktyczny. Jeśli sami postawimy się w roli odbiorcy wiadomości, którą przygotowujemy, łatwo zrozumiemy, że prędzej pozytywnie ustosunkujemy się do prośby wyrażonej w kulturalny sposób, niż do wiadomości napisanej chaotycznie czy niezręcznie.

Zaznacz również, że stosowanie reguł grzeczności nie powinno oznaczać przyjęcia postawy przesadnej podległości lub nachalności. Zasady *savoir-vivre* służą wzmocnieniu, a nie osłabieniu naszej pewności siebie.

3.

Czas: 15 min

Forma: scenki, dyskusja

Pomoce: **materiał pomocniczy**
„Medialny savoir-vivre”

Pośród uczestniczek i uczestników zajęć wybierz 5 par. Każdej osobie w danej parze wręcz jedną rolę z **materiału pomocniczego „Medialny savoir-vivre”**. Zwróć uwagę osobom, które odgrywają role, aby nie pokazywały nikomu przydzielonych im ról.

Zapraszaj kolejne pary na środek, prosząc o odegranie scenki.

Jako pytania pomocnicze rozważ:

- Czy osoby odegrały role we właściwy sposób?
- W jaki sposób można by postąpić w danej sytuacji, aby było to bardziej kulturalne?
- Dlaczego nerwowe reakcje w podobnych sytuacjach nie są odpowiednim sposobem zachowania się?
- Gdzie w świecie mediów odnajdujemy przykłady dobrych i złych wzorców wzajemnej komunikacji?
- Z czego może wynikać niski poziom kultury w dyskusjach prowadzonych na forach internetowych lub komentarzy zamieszczanych w popularnych portalach internetowych?

Zwróć uwagę uczestniczek i uczestników zajęć, że przykłady wzajemnego niezrozumienia wynikające z braku poszanowania zasad prowadzenia dyskusji, bardzo często odnajdujemy w programach publicystycznych emitowanych w radiu i telewizji. Podkreśl, że nie stanowią one wzoru do naśladowania, nawet jeśli poszczególne zabiegi retoryczne stosowane przez dyskutantów mogą nam imponować.

Ewaluacja

Czy uczestniczki i uczestnicy po przeprowadzeniu zajęć:

- pamiętają o konieczności stosowania reguł medialnego *savoir-vivre*?
- wiedzą, że umiejętne stosowanie zasad grzeczności nie oznacza nachalności lub uległości wobec osób, z którymi się kontaktujemy?
- rozumieją, że stosowanie zasad grzeczności w komunikacji nie tylko świadczy o poziomie kultury osobistej, ale jest również pomocne w osiągnięciu celów i łatwiejszym porozumieniu z innymi?

Opcje dodatkowe

Zajęcia mogą zostać rozbudowane w punkcie 2. Poproś zespoły o przygotowanie w formie krótkiej prezentacji wyrażonego w punktach katalogu zasad grzeczności obowiązujących:

- na forach internetowych
- w czasie pisania maili
- w mediach społecznościowych (jak Facebook lub nk.pl)

Każdy temat powinien być jednocześnie opracowywany przez 2 grupy. Po upływie około 10 minut poproś zespoły o zaprezentowanie wyników pracy. Wspólnie z uczestnikami i uczestnikami zajęć porównajcie propozycje przedstawione przez poszczególne zespoły.

MATERIAŁY

materiał pomocniczy „Medialny savoir-vivre”
karta pracy „Medialny savoir-vivre”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

SŁOWNICZEK

- **savoir-vivre**:
- **wizerunek**: sposób, w jaki ktoś postrzega sam siebie lub jak widzą go inne osoby.

CZYTELNIA

- E. Sawicka, **Savoir-vivre : podręcznik dobrych manier**, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa – Bielsko-Biała 2011.
- **Netykieta. Zasady zachowania dobrego tonu w Internecie**, [online], TAAT [dostęp 26.03.2013], Dostępny w Internecie: <http://www.taat.pl/article/netykieta/index.php>.
- Jarczyński Adam, **Zasady netykiety. Korespondencja elektroniczna** [online], [dostęp: 23.04.2013], Dostępny w Internecie: http://www.proto.pl/artykuly/info?itemId=119591&rob=Zasady_netykiety._Korespondencja_elektroniczna_Adam_Jarczyński,_dyrektor_generalny_Polskiej_Akademii_Public_Relations_oraz_Polskiej_Akademii_Protokolu_i_Etykiety.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Piotr Drzewiecki. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/medialny-savoir-vivre/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Informatyka, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Bezpieczne posługiwanie się komputerem i jego oprogramowaniem, wykorzystanie sieci komputerowej; komunikowanie się za pomocą komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Etyka, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

II. Kształtowanie rozpoznawania wartości moralnych oraz zdolności odróżniania dobra od zła; dokonywanie trafnej oceny moralnej podejmowanych działań w życiu osobistym, w grupie, szkole, społeczności lokalnej.

Wiedza o kulturze, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

II. Tworzenie wypowiedzi.

Język polski, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

III. Tworzenie wypowiedzi.

Nowa podstawa programowa:

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

bezpiecznie buduje swój wizerunek w przestrzeni medialnej;
postępuje zgodnie z zasadami netykiety oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi: ochrony danych osobowych, ochrony informacji oraz prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej w dostępie do informacji; jest świadomy konsekwencji łamania tych zasad.

Etyka, liceum i technikum

Treści nauczania

podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowych technologii, w szczególności technologii informatycznych.

identyfikuje i analizuje wybrane problemy moralne związane z postępem naukowo-technicznym (np. problem ochrony prywatności, ochrony praw autorskich, cyberprzemocy, rozwój sztucznej inteligencji, transhumanizm).